

פרשת בשלח, תשפ"ב

הוא היה לומד גמרא עם חיות. קוראים לזה 'הונגרישע' דרך הלימוד'

אפשר לראות
שלושה אנשים
מנהלים שיחה,
וכולם מדברים
בו זמנית, אנחנו
חסרי סבלנות
לשמוע את הזולת,
במיוחד כשמדובר
בילדים, אבל זה
בדיוק תפקידו של
המלמד

/// עמוד 14

באמצע הליכתי על
גבי הנהר פתאום
נשבר תחתי הקרח
ונפלתי לתוך
הנהר והיה מחש
סכנת נפשות, עד
שהצילני השי"ת
מרדת שחת, ובנסי
נסים הוציאוני מן
המים אל הקרח כל
עוד נפשי בי

/// עמוד 11

כשהייתי מתלווה
למחן רבנו עובדיה
יוסף זצ"ל
לעצרות תשובה
וחיזוק ברחבי
הארץ, לא היה
אצלו הפסק כלל
בעסק התורה.

/// עמוד 5

אם תתבונן סביבך,
תמצא שרוב בני
האדם מעבירים
את כל חייהם עלי
אדמות בקפידות
וברוגז... מהבוקר
ועד הערב הם
מלאים בטענות על
העולם ומלואו...

/// עמוד 2

**אם תתבונן
סביבך,
תמצא שרוב
בני האדם
מעבירים את
כל חייהם
עלי אדמות
בקפידות
וברוגז...
מהבוקר
ועד הערב
הם מלאים
בטענות
על העולם
ומלואו...**

באופן כללי היתה דעתו הברורה של רבינו כי כל אדם יודע את אשר עליו לתקן, ועליו לחשב את חשבון עולמו ולקבל על עצמו את הקבלה אשר נחוצה על פי מצבו.

אכן, רבינו חוזר היה ומדגיש, כי מוטב שיקבל האדם על עצמו קבלה קלה ופשוטה - בה יוכל להתמיד לאורך זמן, מאשר שיקבל על עצמו קבלה קשה ומורכבת - אשר תתפוגג עם הזמן משום שלא יעלה בידו להתמיד בה...

כך למשל, לאברך אשר נכנס אל חדרו של רבינו ביום מן הימים, וביקש הדרכה באשר ל'קבלה' טובה שיוכל לקבל על עצמו כדי להמתיק הדינים - המליץ רבינו שיקבל על עצמו לברך ברכת המזון מתוך סידור...

"זה הכל?" - התפלא האברך, ורבינו השיב ואמר:

"הסכת ושמע מעשה שהיה... בתקופה מסוימת, הוכרח הרב מברסק להרחיק נדוד לשוייץ הרחוקה, לצורכי רפואה, משום שאויר ההרים הקל על נשימתו. בהוראת הרופאים - היה צועד במסלול מסויים מדי בוקר, דא עקא, שהרופא שבדק אותו לאחר תקופת-מה בה התמיד בטיולים היומיים הללו - גילה כי השיפור המיוחל בושש מלבוא..."

חקר הרופא, שאל שאלות, ואזי התברר לו כי הרב מברסק חס על זמנו, ולפיכך צועד במהירות את כברת הדרך כפי המלצת הרופא, ומיד שב לתלמודו... מאחר וכך, אין ריאותיו מספיקות לספוג די את אויר ההרים הצלול, ואינן מתאוששות...

כאשר הבין הרופא את שורש הבעיה, הגה בדעתו רעיון מצויין... הוא המליץ לרב מברסק כי יקח עמו ספר במהלך הטיול, ויעיין בו בעת לכתו בדרך... באופן זה הוא ילך לאיטו, וישאף אויר צח מלא ריאותיו... ואכן, העצה הוכיחה את עצמה: הרב עשה כמצוות הרופא, ובריאות השתפרה."

"ובכן" - סיים רבינו בחינך - אף אני מייעץ לך כיוצא בזה... אם תקפיד לברך מתוך הסידור תגלה עד מהרה כי דרכך בברכה איטית יותר, וכי הברכה נאמרת במנוחה ובישוב הדעת... האוירה של הברכה - תהיה צחה יותר, ותשפיע עליכם לטובה!"...

הרי לנו, כי לפעמים דוקא קבלה קטנה, פשוטה וברת-התמדה - כוחה רב לה לרומם את מדרגתו הכללית של האדם יותר מאשר קבלה אחרת, גדולה ומשמעותית ממנה... לפעמים דוקא הקבלה ה'פשוטה' כביכול - היא זו שתוכל להביא תועלת מרובה ביותר, והשפע שיושפע על האדם ממרומים בעטיה - יהי אף הוא בהתאם!

שתי קבלות טובות

בהזדמנות אחרת, התייחס רבינו לאותה נקודה עצמה, כאשר המליץ על שתי קבלות אותן ראו לקבל בשעת צרה. היה זה בעת אחת המלחמות שהשתוללו בארץ, כאשר ביקש אחד ממקורביו של רבינו כי ימליץ לו על קבלה טובה שיוכל לקבל על עצמו בכדי להנצל מהשעות הקשות המתרגשות על הארץ ועל יושביה. לאחר הרהור קצר - נענה רבינו ואמר לו:

"ראשית עליך לזכור, כי מומלץ לקבל קבלות קטנות, ולא להחליט החלטות גדולות - אשר מטבע הדברים עתידות להתפוגג במוקדם או במאוחר ולא להותיר כל רושם. מאחר וכך, הייתי ממליץ לך על שתי קבלות קלות, אשר תעמודנה לך בשעה קשה זו:

הקבלה הראשונה היא, לברך את הברכה הראשונה של ברכת המזון - מתוך סידור. אין אתה צריך להכביד על עצמך בקבלה לגבי כל ברכת המזון, ודי בקבלה אשר תתייחס אל הברכה הראשונה בלבד, וזאת מסיבה פשוטה מאד:

אם כבר תקח את הסידור לידך, ותברך ממנו את הברכה הראשונה, כלום מתקבל על הדעת שתניח אותו מידך לאחר שתגיע ל'הזון את הכל' ? הרי הדבר אינו מסתבר ! סביר יותר להניח שתמשיך לברך את הברכה עד תומה מתוך הסידור, וכך עלתה בידך ברכה שלמה - מתוך קבלה פשוטה אשר ניתן לעמוד בה בנקל!

אכן, גם אם משום מה תסתפק בברכה ראשונה של ברכת המזון מתוך הסידור - הרי שמעלה עצומה יש בכך, שהרי אם תתעמק בברכה זו - תמצא שיש בה יסודות עצומים של אמונה בקדוש ברוך הוא, הסתפקות במועט, ההבלת עניני העולם הזה, הבטחון בו יתברך, ומיעוט ערכה של ההשתדלות - באשר הכל בידו יתברך!

"נמצא אפוא, כי קבלה זו, אף שאינה אלא פשוטה וקלה - יכולה לפתוח בפניך פתח עצום לתועלות רוחניות רבות ונשגבות, ובודאי קבלה מעין זו הינה בעלת ערך עצום!".

מִרְן הַגְּרָא "מִ שְׁךְ
זְצוּק" לַעַל קְבֻלוֹת
קְטָנוֹת לַחַיִּים
טוֹבִים יוֹתֵר

**אדם אשר
מקבל על עצמו
שלא להקפיד
ולא להתרגז
- הרי כל חייו
מאושרים...
הוא שמח עם
הסובבים אותו,
הוא מעריך
ומכבד אותם,
הוא מודה
מעומק הלב
על כל טובה
שנעשתה לו
- ומוחל מבלי
אומר כאשר
נעשה בשוגג
ובמזיד מעשה
שגרם לפגיעה
בו... במשפט
אחד ניתן לומר
תמיד שהוא
מאושר!**

זו איפוא היתה הקבלה הראשונה עליה המליץ רבינו, אולם מלבדה - המליץ הוא לאותו אדם על קבלה נוספת, אשר אמנם הינה קשה יותר, אולם יש בה תועלת נשגבה הן בכדי להרבות זכויות, והן בכדי לזכות לאיכות חיים טובה יותר גם כאן, בעולם הזה... וכך המשיך רבינו ואמר לאותו מקורב:

"הקבלה השניה היא, שלא להתהלך כל החיים עם 'קפידות' ועם 'טענות'... לא להיות רגזן ולא להיות נרגז... אם תתבונן סביבך, תמצא שרוב בני האדם מעבירים את כל חייהם עלי אדמות בקפידות וברוגז... מהבוקר ועד הערב הם מלאים בטענות על העולם ומלואו..."

הם מתאוננים על שפלוני עשה כך ואלמוני סירב לעשות כך, הם יודעים להסביר תמיד למה הכל היה יכול להיות טוב יותר אילו היו מתייעצים עמם ומקבלים את דעתם, הם כועסים על הילדים שלא מילאו את רצונם בדיוק, הם מתלוננים על האשה או על הבעל, על ההורים ועל האחים והאחיות, ובקיצור: הם סובלים כל חייהם סבל נפשי בל יתואר!

לעומת זאת, אדם אשר מקבל על עצמו שלא להקפיד ולא להתרגז - הרי כל חייו מאושרים... הוא שמח עם הסובבים אותו, הוא מעריך ומכבד אותם, הוא מודה מעומק הלב על כל טובה שנעשתה לו - ומוחל מבלי אומר כאשר נעשה בשוגג ובמזיד מעשה שגרם לפגיעה בו... במשפט אחד ניתן לומר פשוט, שהוא תמיד מאושר!

וכל זאת, מבלי להביא בחשבון את הנזקים הרוחניים הכבדים שישנם בקפדנות וברגזנות... אדם שמקפיד על חברו - עלול בנקל להכשל בלשון הרע וברכילות, במחלוקת, בהלבנת פנים ובהוצאת שם רע, וכל זאת מבלי שירגיש כלל את רעת מעשיו - באשר לדעתו הוא צודק בהחלט, וכל מעשיו אינם אלא כתגובה ותוצאה מהעוולות שנעשו לו על ידי הסביבה...

לעומתו, האדם אשר אינו מקפיד על איש - בודאי לא יעבור על אחד מכל אלו, שכן הוא אינו מנסה למתוח ביקורת על זולתו, אלא להיפך! את כל הסובבים אותו הוא מעריך עד אין קץ, וכל רצונו אינו אלא להיטיב עמם ככל יכולתו! גם כאשר הם שוגים - הוא דן אותם לכף זכות, כך שבשום אופן הוא לא יגרר למחלוקת, ללשון הרע או לרכילות, אשריו ואשרי חלקו! אדם שכזה, בהחלט יכול לצפות לכך שמן השמים ידונו אף אותו לכף זכות, וינהגו עמו באותה מידה טובה שבה נהג הוא עם הסובבים אותו...

מעתה, ברור כי דוקא בעת צרה - קבלה זו נאה היא ומתוקנת: אם תקבל על עצמך שלא להקפיד על איש, רק לדון את כל הסובבים אותך לכף זכות - תזכה להנהגה מקבילה מן השמים, ובודאי ישמרוך מכל פגע וצרה כשם שאתה מבקש לעשות לכל מוכריך ובני משפחתך הקרובים או הרחוקים! - סיים רבינו את דבריו המאלפים.

ואגב, זה המקום לציין כי גם כאשר קיבל על עצמו קבלות טובות - הוא קיבלן בהתאם לאותן אמות מידה שקבע הוא עצמו ביחס לאחרים... הוא נהג בדיוק על פי אותם כללים שיסד בעבור דורשי עצתו, וכפי שיכולים אנו למצוא אם נתבונן בקבלות שהעלה רבינו על הכתב בערב ראש השנה של שנת תשמ"ד,

וכך כתב בתוך דבריו:

"הדבר היסודי והעיקרי - להתחזק באמונה שיש בורא עולם והתורה היא דבר ה' שנתנה לנו ע"י משה רבינו הלכה למשה מסיני על פי המידות שדרשו חז"ל!"...

נורא נוראות! רבינו של ימינו היה עורך מערכות באמונה ויראת שמים - מוצא לנכון לקבל על עצמו בעת זקנה ושיבה: להתחזק באמונה!

אך בכך לא מסיים רבינו... הוא מתחיל לפרט באופן מפורט את קבלותיו: "להתחזק בכונת התפלה, לכוון לפני התחלת הברכה על מה היא הבקשה, והוכיח תחילתו על סופו שכל הברכה נמשכת ע"פ הכוונה הראשונה. וביחוד בברכת המזון שיהא רק מתוך סידור לא על פה, ולהיזהר מן הכעס ולכלל שואל לענות בסבר פנים יפות".

והדברים מדברים בעד עצמם...

(מתוך הספר 'ארחות החיים')

**כשהייתי מתלווה למרן רבנו
עובדיה יוסף זצ"ל לעצרות
תשובה וחיזוק ברחבי הארץ,
לא היה אצלו הפסק כלל בעסק
התורה. היו פעמים שמסר חמש
או שש דרשות בלילה אחד,
ברחבי הארץ, כשהוא עובר
ממקום למקום במסוק.**

הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א, על האמונה ואור התורה

האדמו"ר רבי חיים מקרסנא זצ"ל, היה קדוש עליון ומגדולי תלמידי הבעל שם טוב זיע"א. כמעט תמיד היה סגור ומסוגר בתוך ד' אמותיו, ועסוק בדבקות עצומה בעבודת ה', בתפילות ובלימוד. רק לעתים רחוקות היה יוצא החוצה. אפילו חסידיו לא זכו לשמוע ממנו אלא הוראות קצרות ומתמצותות. בשאר הזמן היה כאחד הקדושים אשר אינם זזים מלפני ה', ככהן גדול בעת עבודתו בבית המקדש.

פעם נודע לרבי, כי ישנו להטוטן הכובש את לב ההמונים. אחד מן הפעלולים המיוחדים שעשה האיש, היה למתוח חוט ברזל בגובה רב מעל נהר סוער ביותר, ולצעוד עליו מגדה לגדה.

התפעל הרבי ובקש ללכת ולראות אותו.

מקורביו תהו לפשר ההתעניינות שהוא מגלה, ובכל זאת מלאו אחר מצוותו, ובשעה היעודה הביאו את הרבי לחזות במופע.

הקהל הצופה עקב במתח רב אחר הלהטוטן, שפסע צעד אחר צעד במשך חצי שעה תמימה, וכשהגיע בסופו של דבר לגדה השנייה, הריעו לו בהתלהבות עצומה ובמחאיות כפיים סוערות.

התבונן בו הרבי ואמר למקורביו: "בודאי מתפלאים אתם לשם מה באתי לכאן. הבה ואמר לכם - חשבו רגע על אותו פעלולן בשעה שהוא צועד על החבל. על מה הוא חושב אז? מחשבתו ממוקדת בענין אחד בלבד - בתנועות שעליו לבצע כשהוא מניח את רגלו ועושה את הצעד הבא.

"האם הוא מסוגל לחשוב אז על פרנסתו? האם הוא יכול להרהר בכל מיני עבודות שעליו לבצע?

ודאי שלא. אוי לו ואוי לחייו, אם יחשוב על דברים אחרים. שבריר שניה של הסחת דעת מחוט הברזל הדק שתחת רגליו, עלול לעלות לו במחיר חייו! בעיניו יש בעולם כעת רק דבר אחד - חבל. 'חבלים נפלו לי בנעימים'. שום דבר אחר מעבר לכך.

"הלהטוטן הזה" - המשיך הרבי - "צריך להיות סמל ודוגמא לכל יהודי.

"כשבא יהודי לעולם, מוכרח הוא לחשוב רק על דבר אחד - בשביל מה באתי לעולם? מהי המטרה שעבורה נשלחתי לכאן?

"הוא חייב לזכור כל הזמן שחובה עליו למצות את כל הכוחות שהקב"ה נתן לו לצורך עבודת ה'. את הפה הקדוש עליו להקדיש לתפילות וללימוד תורה. בידיו עליו לעסוק בחסדים, ואם יש לו פרנסה - לתת מעשרות וחומש, ולפרנס עניים שאין להם כסף. זאת המחשבה שצריכה למלא את כל כלי כלי שעות היממה, ובפרט בשעות התפילה, שבהן אסור לו לחשוב על שום דבר אחר.

"עליו לזכור שהוא הולך על חבל דק לפני ה' יתברך. כל מחשבה אחרת עלולה חלילה להמיט עליו אסון.

"זו הסיבה שבשלה יצאתי לראות אותו" - סיים הרבי - "כדי ללמד את כולם מוסר השכל: דעו כי כל העולם כולו גשר צר מאוד, ויש להיזהר ביותר שלא לפול!".

הדבר שעוזר לאדם ביותר לשמור על עצמו מנפילה - זו האמונה. הסחת דעת מאמונה ומן המחשבה על הקב"ה - היא תחילתה של כל נפילה.

הגר"א זצ"ל היה אומר, כי עיקר נתינת התורה לישראל היא כדי שישומו בטחונם בה'.

כל המצוות נועדו כדי לתת לאדם תזכורות לאמונה ולביטחון. המזווה מזכירה לאדם: יש ה' בעולם, שים את בטחונך בו!

כשרוצה האדם לאכול כדי להשביע את גופו, מזכירים לו: קודם כל עליך לברך למי שהמזון שלו! אכל ורוצה לקום וללכת - מיד מזכירים לו: עליך לברך ברכת המזון!

כל "ברוך אתה ה'" הוא עוד בטחון בו יתברך. כל מצוה היא תזכורת להליכתנו על חבל צר כדי שלא נשכח את ה' במרוצת הדרך.

טעמו וראו כי טוב ה'

במעמד הר סיני, הוריד הקב"ה לעולם את כבודו יתברך, והשאיר את האור העליון בתורה הקדושה.

ומנין שכך הדבר?

הגמרא (שבת קה ע"א) דורשת את המלה "אנכי", בה נפתחות עשרת הדברות, שהיא ראשי תיבות: "אנא נפשי כתיבת יהבית". לאמר: 'אני את נפשי כתבתי והבאתי לכם'. הרי שכביכול הבורא יתברך נמצא בתורה עצמה.

אם רוצה האדם לראות את הקב"ה, עליו לעמול בתורה, אז יוכל לראותו. לכן הצדיקים הגדולים זוכים להשראת השכינה, רק בשל עמלם בתורה. ככל שאדם מתייגע בתורה, כך הוא זוכה להכיר יותר את הבורא יתברך.

אורו העליון של הקב"ה הוא בלתי נתפס, אבל הבורא ברוב טובו וחסדו, הפשיט את האור הזה במעט, כך שאפילו קטן שבקטנים יכול לקלוט משהו מהאור. התורה הקדושה שווה לכל נפש, יש בה עומק בלתי נתפס לצד ספורים שאפילו ילד קטן יכול להתחבר אליהם.

לכן כבר בגיל הרך, יכול כל לומד תורה לזכות במעט לאור התורה. הילד מתחבר לספורים על אדם וחווה, הנחש, דור המבול, יעקב ועשו. כמובן לפי קוצר הבנתו הוא מבין רק את החיצוניות של הדברים, אבל גם כך הוא מתחיל להתקשר לאור התורה, וככל שהוא גדל ולומד יותר ויותר תורה, כך הוא מתחבר עוד ועוד אל הבורא יתברך. תלמיד חכם המעמיק בתורה, בסודותיה וברמזיה, יכול לזכות להשראת השכינה.

אדם הנכנס אל עומק התורה, זוכה כאמור לקנות את אור פני ה' הנמצא בתורה.

דברי חז"ל הקדושים נותנים לו מעט את האפשרות לטעום מנועם זיו השכינה, "טעמו וראו כי טוב ה'" (תהלים ל"ד, ט').

אבל כל זה נכון, רק אם הוא לומד תורה כדי להכיר את הבורא יתברך, אך מי שלומד אותה כמו שלומדים - להבדיל - מתמטיקה או כימיה, הינו כחכמה גרידא, יחד עם כל חטאיו, בלי כל רצון להתנתק מהם - עליו אין התורה משפיעה במאומה.

על זאת דרשו חז"ל (ברכות סג ע"ב) את הפסוק (במדבר י"ט, י"ד): "זאת התורה אדם כי ימות באהל" - שאין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, ללמדנו שרק מי שלומד את התורה במסירות נפש ממש, יכול לזכות לכל המעלות הגבוהות הללו.

זכורני, כשהייתי מתלווה למרן רבנו עובדיה יוסף זצ"ל לעצרות תשובה וחיזוק ברחבי הארץ בימי חדש אלול, לא היה אצלו הפסק כלל בעסק התורה. היו פעמים שמסר חמש או שש דרשות בלילה אחד, במקומות שונים ברחבי הארץ, כשהוא עובר ממקום למקום במסוק. היינו חוזרים בשעת לילה מאחרת [שתים בלילה], כיון שהיינו גם במקומות מרוחקים - קרית שמונה, טבריה וצפת בצפון הארץ, או ירוחם, דימונה ובאר שבע בדרומה.

כששבנו לירושלים ליוויתי את מרן לביתו. בכניסתו הוריד מרן את הגלימה, אך לא פנה לנוח קמעה מעמל היום, אלא מיד רץ אל שולחן התורה שבחדרו, והתיישב אל מול הספרים הפתוחים.

בקשתי ממנו ברכה, והוא אחל "ברכה והצלחה, כל טוב". ואז נטל בידו את העט והתיישב להעלות על הכתב חידושי תורה.

פלא פלאים! זה עתה בא ממרחק, לא טועם דבר מאכל או משקה להשיב את נפשו, לא עולה לישון. שום דבר! חוזר מיד ללימודו, ללא הפסק. לעולם לא יאמר: די, עשיתי את המוטל עלי!...

חס ושלום. כל הזמן בעליה!

כך זוכים למעלות הגבוהות של השראת השכינה, אם נדבקים בתורה האלוהית, אשר נפשו של הקב"ה, כביכול, כרוכה בה.

(קטעים מתוך הספר 'משכני אחרין')

**בבחרותי זכיתי
ללמוד אצל מורי
ורבי, מרן פוסק
הדור הגר"ש
ואזנר זצ"ל. הוא
היה לומד גמרא
עם חיות. קוראים
לזה 'הונגרישע
דרך הלימוד',
אבל זאת הדרך
האמיתית
והמשמחת
של לימוד
התורה.**

כ"ק אדמו"ר מדינוב בשיחה מיוחדת על החשיבות הרבה בהשגת 'גישמאק' בלימוד התורה.

מחבריהם? למה חלקם נשארו בלימוד התורה וחלקם פנו לעולמות אחרים ומסתפקים במקום זה בקביעת עיתים? זה לא עניין של כסף, לא עניין של משרה או כבוד ולא שום דבר אחר. ברוב רובם של המקרים זה עניין של 'גישמאק'.

"מי שבבחרותו היה נהנה מהלימוד, היה חי את הלימוד, אפילו אם הוא לא היה ה'שפיץ' הגדול של הישיבה, אבל הוא היה רץ לגמרא כי הוא אוהב את התורה ושמוח לעסוק בה, הוא זה שנשאר בלימוד גם אחרי החתונה לאורך ימים ושנים.

"לעומת זאת מי ש'מסוגל ללמוד', הוא אולי לא כל כך סובל על יד הגמרא, אפילו מצליח ויודע היטב כמה וכמה מסכתות, אבל הוא לא נהנה מהלימוד עצמו, הוא לא שמח עם התורה - אדם כזה לא נשאר בלימוד לאורך כל ימי חייו".

איך עושים את זה?

"וכאן הבן שואל שאלה קשה עוד יותר. איך באמת מגיעים לדרגה כזאת של אהבת תורה? למה באמת לא כולנו מרגישים את אותה הרגשה של מתיקות וערבות התורה? הרי התורה נמשלה לדבש וחלב, התורה יקרה היא מפז ומפנינים, "סמא דחיא"... טעם החיים!!! איפה המתיקות הזאת? למה לא כולם מרגישים אותה?"

"על השאלה הזאת נענה בשאלה אחרת: איך ייתכן שבחורים שמצליחים בישיבה בלימודם, קשה להם ללמוד מסכתות אחרות בלי שוטנשטיין? אני לא מדבר על אנשים שקובעים עיתים לתורה שבוודאי רבים מהם כמעט לא יודעים מה זה ללמוד גמרא בלי שוטנשטיין או מתיבתא או כל הפירושים הנפלאים האחרים.

"מה קרה להם? הרי הם ידעו להפליא בסברות, להקשות ולתרוץ, לפרק קושיות, לעקור הרים ולטחון אותם זה בזה בכח הסברא שלהם, ופתאום הם לא מסוגלים ללמוד דף גמרא וליהנות ממנו בלי שמישהו אחר יכניס להם את ההסבר בתוך השורה עצמה?"

"השאלה הזאת עונה על השאלה הקודמת.

לפני שנים אחדות פקדנו את ביתו של כ"ק אדמו"ר מדינוב שליט"א בביתר עילית, וביקשנו לשמוע ממנו דברי הדרכה והתחזקות. השיחה היתה ממושכת והתפרסה על כמה נושאים. לפני 2 גליונות ציטטנו כאן חלק ממנה שעסק בעניין של הקשר הנצרך לכל יהודי עם הקב"ה והיכולת לשפוך את נפשו בתפילה לפני ה' יתברך, הפעם אנו מביאים חלק אחר מאותה שיחה, העוסק בחשיבות השגת ה'גישמאק' בלימוד לכל בחור ישיבה באשר הוא, ככלי מרכזי בפיתוח האישיות שלו לשנים שאחרי הישיבה.

"זכיתי בימי חיי ללוות בחורים רבים בשנות לימודם בישיבה, ולראותם לאחר מכן מתחתנים ובונים את בתיהם על אדני התורה והחסידות ב"ה", סיפר האדמו"ר באותה השיחה. "ראיתי מאות בתים מוקמים על ידי בחורים שהיו מתמידים גדולים, בחורים מוצלחים שבישיבה אף אחד לא פקפק בהיותם הטובים ביותר.

"ובכל זאת, חלק מהם פנו כעבור שנים אחדות לעיסוקים כאלו ואחרים. רבים מהם נשארו ב"ה באהלה של תורה ונעשו תלמידי חכמים מופלגים, אבל יש גם לא מעט שהפכו לאנשי עסקים או בעלי בתים המתפרנסים מיגיע כפיהם, כל אחד במקצוע שבו הצליחה דרכו.

"וכאן הבן שואל, מה נשתנו הבחורים הללו

למרבחה הצער בחורים רבים אינם לומדים ללמוד גמרא. הם לומדים ללמוד ראשונים, הם לומדים לומר סברות, להקשות ולתרוץ, לדייק בדברי הרשב"א ולהביא לו סייעתא מדברי המאירי, אבל מה עם גמרא? מה עם רש"י ותוס'? את זה הם פחות יודעים.

הרה"ק רבי אייזיק מקאלוב, היה קדוש עליון. יהודי קדוש ונשגב שכל העולם העריץ את גודל קדושתו. אתם יודעים איזה שבח כתוב על המצבה שלו? "ידע ללמוד היטב על הדף".

"ידע ללמוד היטב על הדף!! אה! ידע ללמוד היטב! הוא ידע שקלא וטריא של הגמרא, הוא ידע להבין שאלה ולהבין גם מה הגמרא עונה על השאלה, ואיך תשובת הגמרא אכן מיישבת את התמיהה שהפריעה לה מלכתחילה.

"כמה פעמים בחור לומד גמרא, הוא לומד שאלה, ולאחר מכן את התשובה, ובאמת הוא לא מבין מה השתנה פה ולמה התשובה בכלל מתרצת את השאלה, אבל במקום לעצור הוא ממשיך הלאה כי צריך עוד להספיק את הגרנ"ט ואת הגר"ש שקאפ וכו'.

"הוא לא יודע שגם מלימוד השקלא והטריא של הגמרא צריך לקפוץ משמחה. "ידע ללמוד היטב על הדף". מי שידע ללמוד היטב על הדף יכול ליהנות מהלימוד. דברי תורה משמחים ומשובבים את הנפש, אם לומדים כמו שצריך. אם לומדים היטב על הדף. כשלומדים כך, יש שמחה, יש תענוג, יש גישמאק בתורה הקדושה, וממילא יכולים להישאר בלימוד כל החיים.

ואפילו אם אחרי שנים הוא נאלץ לצאת לעבוד, אז הוא עובד מתוך הכרת, אבל העיסוק החביב והמועדף עליו נשאר לימוד התורה!

"בבחרותי זכיתי ללמוד אצל מורי ורבי, מרן פוסק הדור הגר"ש ואזנר זצ"ל. הוא היה לומד גמרא עם חיות. קוראים לזה 'הונגרישע דרך הלימוד', אבל זאת הדרך האמיתית והמשמחת של לימוד התורה. קודם כל לומדים את הגמרא היטב. אם יש שני תירוצים צריך להבין מה לא היה טוב בתירוצי הראשון, למה הגמרא היתה צריכה לענות עוד תירוצ. אם רש"י מביא שני פשטים צריך להבין מה היה חסר בפשט הראשון שבגלל זה הוא נאלץ להביא עוד פשט.

"גם אבי מורי, כ"ק מרן אדמו"ר מנדבורנא פתח תקווה זצ"ל, כשהיה לומד איתנו גמרא, היה לומד בדרך הזאת. אם הגמרא מביאה כמה ראיות, צריך להבין כל ראייה מה היא מוכיחה משהו שאי אפשר להוכיח מהראיות האחרות. ואם אתה לומד רשב"א או ריטב"א או כל ראשון אחר והוא מסביר אחרת מהפשט שאתה חשבת בתחילה להסביר בגמרא, צריך להבין למה הוא הסביר אחרת. מה רע בפשט שאתה הצעת? ללמוד הדק היטב את הגמרא, את רש"י, לאחר מכן את התוס'. להבין את הסוגיא, את המהלך שלה מתחילתו ועד סופו, איך בדיוק התשובה מתרצת את השאלה, ולמה השאלה הבאה סותרת את התירוצ וכן על זה הדרך, עד שיהיו הדברים מחוודדים בפין, ואז, רק אז, יהיו דברי התורה שמחים כנתינתם מסיני".

**"כמה פעמים
בחור לומד גמרא,
הוא לומד שאלה,
ולאחר מכן את
התשובה, ובאמת
הוא לא מבין
מה השתנה פה
ולמה התשובה
בכלל מתרצת
את השאלה, אבל
במקום לעצור הוא
ממשיך הלאה כי
צריך עוד להספיק
את הגרנ"ט ואת
הגר"ש שקאפ
וכו'.**

באמצע
הליכתי על
גבי הנהר
פתאום נשבר
תחתיי הקרח
ונפלתי לתוך
הנהר והיה
ממש סכנת
נפשות, עד
שהצילני
השי"ת מרדת
שחת, ובנסי
נסים הוציאוני
מן המים אל
הקרח כל עוד
נפשי בי

הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א אב"ד סאנטוב - לייקווד על כיבוד אב ואם

בספה"ק מובא, שלכאורה אנו רואים בעשרת הדברות דבר פלא, שכן בעשרת הדברות מצווים את האדם על דברים של 'בין אדם למקום', ולמה א"כ אמרו באמצע "כבד את אביך ואת אמך", שזה דבר השייך לכאורה ל'בין אדם לחברו'? ברם, ציווי זה דווקא נכתב שם כדי להורות לנו שהשווה כבודם לכבוד המקום, שצריכים לכבד את ההורים בדיוק כמו שמכבדים את הבורא יתברך שמו, וגם זה הוא דבר הנוגע ל'בין אדם למקום' כבשאר הדברות.

סיפר לי ידידי הרה"ג ר' רפאל געשטטנר שליט"א, בעמח"ס 'ומפז רב', שכ"ק אדמו"ר מרחמסטריווקא ארה"ב שליט"א, פעם בטרם חזרתו לארה"ב מארצנו הקדושה, כשהמוניית כבר המתינה לו ואמו הרבנית ליוותה אותו, הרכין ראשו באמצע הרחוב - קבל עם ועדה - על מנת שאמו תניח ידה על ראשו ותברכהו. קנאים מסוימים התפלאו לראותו עושה כך, אך הוא לא התייחס אליהם, שאין דבר העומד בפני מצוות כיבוד אם.

שמעתי מידידי הרב החסיד מו"ה יהושע חיים קאסטן שליט"א, משמשו בקודש ויד ימינו של כ"ק מרן אדמו"ר מרחמסטריווקא ארה"ב שליט"א, שבשנת תשמ"ד אושפו הרבי שליט"א בבית החולים ועבר ניתוח בעש"ק, והיה מאוד חלש מזה. ביום הראשון אחרי השבת התקשרה אליו אמו מארץ ישראל לדרוש בשלומו, והרבי התאמץ בכל כוחו לדבר בקול ולעשות עצמו כאילו שהוא מרגיש טוב כדי שלא לצער את אמו, והדבר עלה לו בקושי רב, כי לאחר המאמצים האלה נחלש מאוד עד כדי התעלפות...

ואגב, אספר מה שבדידי הווה עובדא, שבימי בחרותי - בעת שלמדתי בבית מדרש גבוה דלייקווד - הגיע פעם אחת מו"ר הגה"צ רבי אליהו שמחה שוסטאל זצ"ל ראש ישיבת 'בית בנימין' סטעמפארד לשבות בשב"ק בעירנו לייקווד, והוא שהה בעבר השני של הנהר בלייקווד, ואז היה בימות החורף והנהר היה קפוא. ואז היה נהוג - עכ"פ עד אז - לעבור על הנהר הנגלד, והלכתי בליל ש"ק על הנהר הנגלד לעבור לצד השני, 'לקבל פני רבו'. באמצע הליכתי על גבי הנהר פתאום נשבר תחתיי הקרח ונפלתי לתוך הנהר - תוך החור הקטן - והיה ממש סכנת נפשות, עד שהצילני הש"ת מרדת שחת, ובנסי נסים הוציאוני מן המים אל הקרח כל עוד נפשי בי, והיה נס גדול שהקרח לא נשבר גם מתחתיו של המציל את נפשי. והבהילוני לבית החולים, ועברתי ניתוח וכו', והחלטתי להתאפק ולא לספר להוריי מהמאורע הזה כלל פן יגרום להם הדבר לפחד ולצער, ואני שמח שזכיתי לקיים - לפחות אז - מצוות כיבוד אב ואם כראוי!

שמעתי עובדא נפלאה מאת ידידנו המשפיע המפורסם הרה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א, משגיח רוחני בישיבת אלכסנדר, מהיושבים ראשונה בקרית מלך רב - קרית ויז'ניץ, וכך סיפר:

פעם אחת בחודש אלוף היה נוכח בשיעור שמסר פוסק הדור הגאון האדיר בעל ה'שבט הלוי' זצוק"ל. לקראת סיום השיעור אמר כך: "אנו עומדים עכשיו לפני הימים הנוראים, ובוודאי רוצה כל אחד ואחד לעשות

הכנה ראויה ורצויה כדבעי, ולכן", ואמר ה'שבט הלוי', "חושבני, שבנוסף לכל סדרי הלימוד שיש לכל אחד ואחד, היה מן הראוי שיקבעו גם סדר ללימוד ספרי מוסר. ומרגלא בפומיה דמרנא ה'חתם סופר' ז"ע, שביים שהוא אינו לומד מוסר הוא מרגיש ירידה למשך ארבעה שבועות..."

כל הנוכחים הביטו אחד על רעהו בתימהון, כי הלא ידוע לכל מה דמתאמרא בבי מדרשא, שהחת"ס העיד על עצמו שביים שאינו לומד מוסר הרי הוא מרגיש ירידה במשך "כל אותו היום", וכן כתוב בספר 'חוט המשולש' (תולדות חייו של החת"ס) ובעוד כמה מקומות, שבאותו יום היה מרגיש ירידה, ואילו ה'שבט הלוי' אומר בשמו שהרגיש כן למשך "ארבעה שבועות"... אך כמובן שאף אחד לא אמר שום דבר.

מספר רבי אהרן, שלאחר השיעור ניגש אל בנו הגדול של מרן ה'שבט הלוי', ה"ה הגאון הגדול רבי חיים מאיר הלוי ואזנר זצוק"ל ושאל אותם אם הוא יודע את המקור של "ארבעה שבועות", אך רבי חיים מאיר אמר לו שאינו יודע. ואז ביקש ממנו רבי אהרן שיאיל בטובו לגשת אל אביו הגדול ולבקש ממנו להודיעו איה מקור דבריו. ועל זה אמר לו רבי חיים מאיר כדברים האלה: "דע, שבמשך השנים שמעתי מאבי הרבה דברים נפלאים, וגם דבר זה שעליו אנו דנים כבר שמעתי מפיו כמה פעמים. אמנם איך פרעג נישט קיינמאל דעם טאטן איבער קיין שום זאך אלס כיבוד אב - מעולם לא שאלתיו על דבר שאמר 'מה המקור?', 'מי בעל הדברים?', 'ממי שמעת את זה?'..."

והמשיך רבי אהרן וסיפר, שלבסוף ניגש הוא בעצמו לשאול את מרן בעל ה'שבט הלוי' למקור דבריו, והוא השיב לו, ואחר כמה שנים מצא איזה מקור בספר אחד, ואז חזר ואמר לבעל ה'שבט הלוי' מה שמצא באותו ספר... וכך המשיך רבי אהרן להאריך בפרטי המעשה.

הנה לא אמשיך את המעשה, רק ברצוני לעצור כאן ולהשתעשע בנקודה נפלאה זו שהזכיר בדבריו כבדרך אגב ולא הייתה נוגעת לעצם המעשה שסיפר מבעל ה'שבט הלוי' - כי דבר זה עשה עלי רושם גדול.

הבה ונתבוננה - יהודי שהוא בעצמו זקן ואדם גדול ומעיד על עצמו שמעולם לא שאל את אביו שום דבר על מה שמע ממנו! אף פעם לא שאל אותו "מה המקור?" וכו', ואפילו בכגון דא, שדברים ידועים הם ממרן החת"ס - שלא כמו שאמר אביו - והרי זה בבחינה של "תורה היא וללמוד אני צריך" - מ"מ לא רצה לשאול את אביו את מקור הדברים! וגם כשביקשו ממנו לגשת אליו הוא עדיין לא רצה...

הנה, בשנת תשס"ח התקיימה שבת התוועדות לחסידי ויז'ניץ בארה"ב וקנדה, בראשות האורח הנעלה מארץ ישראל, ה"ה בנו הגדול של מרן הגה"ק בעל ה'שועות משה' זי"ע (כהיום כ"ק מרן אדמו"ר מוויז'ניץ שליט"א - על ישראל הדרתו בקרית ויז'ניץ בני ברק), ופסגת התוועדות הייתה הסעודה דצפרא דשבתא, שסעדו כולם ביחד עם האורח הגדול שליט"א, ואני זכיתי להיות אז 'נואם הכבוד', וכך אמרתי בתוך הדברים:

ידוע מה שאומרים העולם "ברא כרעיה דאבוה", ובאמת מקורו קדום כבר בדברי חז"ל (עירובין ע:): וכוונת הדברים היא, שבן

הרי הוא ברכיו של אביו. אלא שבאמת יש לברר ענין זה, מה ענין 'ברך' לכאן, למה המשילוהו דווקא ל'ברך', האם לא היה מן הראוי יותר להמשיל את הבן ל'ראשו' של אביו או שהבן הוא 'ד' ימינו' של אביו?

ברם, פשרו של דבר כך הוא: שהנה ה'ברך' עליידיה מגביה האדם את עצמו ועליידיה הוא כורע - 'כורע על ברכיו' (ראה מלכים א' ה, נד), עליידיה הוא מתעלה ועליידיה הוא גם נופל. זוהי הכוונה במאמר חז"ל "ברא כרעיה דאבוה", שהבן הוא ה'ברך' של אביו, בכוחו של הבן להגביה ולהעלות את כבודו של אביו, וחלילה הוא גם יכול להשפיל אותו. ועל זה אמרת, שעל האורח הגדול - ה"ה בנו הגדול של הרבי - יכולים לומר בצדק "ברא כרעיה דאבוה", כי הוא מרים את קרנו של אביו וכבוד בית ויזניץ...

האמת היא, שלא היה לי קשר אישי עם הגאון רבי חיים מאיר ואזנר צוק"ל, רק פגשתי אותו כמה פעמים בשמחות של חתנו, ה"ה ידידי מנעורי ש"ב כ"ק מרן האדמו"ר מקאסוב שליט"א, וכן ראיתי אותו כמה פעמים בהיותי אצל אביו מרן בעל ה'שבט הלוי' צוק"ל - אך כמדומני שעובדא נפלאה הנ"ל דיו לומר עליו "ברא כרעיה דאבוה", כי בהנהגה נעלה כזה הרי הוא מרומם את כבודו של אביו...

באמצע דיבר ה'אמרי חיים' שיחה אחת עם ה'בית ישראל' מאחוריו של ה'ברכת אברהם'

אחד מהדברים של כיבוד אב הוא שלא יעמוד במקומו (שו"ע יו"ד סי' ר"מ ס"ב). ומבארים, שחונן ממשמעויותו הפשוטה שלא יעמוד במקומו משום כבוד אביו, אזי משמעויותו שגם כשאביו מדבר עם מישהו שלא ישמע מה שהוא מדבר, וכל שכן שלא יתערב ולא יאמר מה שנראה לו לדעתו.

שמעתי מאת הרה"צ רבי אלי' ראטה זצ"ל, משב"ק של הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל ז"ע (שזכיתי להסתופף בצלו ולקבל ממנו הרבה דברים), שפעם ישבו שלושה אדמו"רים גדולים ודיברו יחד - ה"ה הרה"ק ה'אמרי חיים' מוויז'ניץ ז"ע, הרה"ק ה'בית ישראל' מגור ז"ע, והרה"ק ה'ברכת אברהם' מסלונים ז"ע, והם ישבו כך - שה'אמרי חיים' ישב מצד אחד, ה'בית ישראל' מצד שני, ובאמצע ישב ה'ברכת אברהם'. כל הזמן דיברו ה'אמרי חיים' וה'בית ישראל' זה עם זה בפניו של ה'ברכת אברהם', ומפעם לפעם פנו אל ה'ברכת אברהם' שישב במרכז ושאלו: "סלונמיער רבי, מה דעתכם?", והוא היה משיב.

באמצע דיבר ה'אמרי חיים' שיחה אחת עם ה'בית ישראל' מאחוריו של ה'ברכת אברהם', בשונה מהפעמים הקודמות שדיברו יחד בפניו. לאחר שגמרו שאל ה'בית ישראל' להרה"ק מסלונים מה דעתו בנידון, והשיב ה'ברכת אברהם': "סליחה, באיזה נידון?". ושאל ה'בית ישראל': "האם אתם לא שומעים?", והשיב ה'ברכת אברהם': "לא שמעתי כלום!". והסתכלו עליו בעיניים תמהות, ושאלו בפליאה: "הלא המשכנו לדבר כמו שדיברנו עד עכשיו?!", ואז השיב להם ה'ברכת אברהם' דברים נוראים, וכך אמר:

"בעודני נער הקשבתי פעם לתוכן שיחתם של אבי ואמי, וכאשר אבי הבחין בכך קרא אותי אליו ואמר לי שהוא רוצה ללמד אותי יסוד חשוב בחיים: 'כשאדם מדבר עם אחר - ולא אליך - אזי אל תקשיב כלל למה

שהם מדברים, ועל אחת כמה וכמה כשההורים מדברים ביחד שלא תיגש להקשיב מה שהם מדברים'. ומאז, כששני אנשים מדברים ביניהם מה שלא נוגע אלי אני פשוט לא שומע! ולכן כשדיברתם כל הזמן בפניי הבנתי שגם אני שייך בזה, והקשבתי ואמרת גם את דעתך; אבל כשדיברתם מאחורי גבי הבנתי שזה לא שייך אלי, ופשוט לא שמעתי מה שאתם מדברים..."

ה'בית ישראל', שתמיד היה 'א שארפער' (חריף), הגיב על זה: "סלונמיער רבי, איר האט מיר צינימען אויף פיצלעך"...

היה זה מחזה הוד לראות איך שהוא שותה בצמא

כשהייתי צעיר לימים הייתי בן בית אצל מו"ר הגה"צ רבי יהודה הלוי טירנויער זצ"ל, אב"ד 'שומרי שבת', ושם היה לי דוגמה מופלאה מהו 'כיבוד אב' - ה"ה בנו הצעיר יד"נ הגאון רבי יצחק אייזיק הלוי טירנויער שליט"א, ממלא מקום אביו כרב ואב"ד 'שומרי שבת', והיה זה מחזה נשגב מאוד לראות איך שהוא כיבד את אביו הגה"צ זצ"ל.

במשך כל השנים ליווה את אביו בכל מקום שרק הלך, ואחר כל תפילה או שיעור שמסר הגה"צ זצ"ל הוא ליווה את אביו לביתו, ואף שבדרכם בחזרה עברו דרך ביתו של רבי יצחק מכל מקום אף פעם לא נכנס לביתו אלא המשיך ללוות את אביו על אף שהיה לו כמה מלווים ואני בתוכם. ולא די שליווה את אביו עד לביתו, אלא היה תמיד נכנס עמו לתוך ביתו ומסדר מה שצריך. וכשליווה את אביו לאיזו שמחה לא עזב את אביו כל הזמן, רק כל כמה דקות ניגש לאביו ושאלו אם הוא צריך משהו.

ובעת שערך אביו הגה"צ זצ"ל סעודת רעווא דרעווין לא ישב לצדו אלא לפניו בין שאר האנשים, כדי שיוכל להביט כל הזמן בפניו בהכנעה גדולה. היה זה מחזה הוד לראות איך שהוא שותה בצמא כל מילה ומילה שיוצאת מפי אביו בהכנעה ובביטול, ולא הסיר את עיניו ממנו אפילו לרגע. ואף לימים כשכבר היה ראש ישיבת סאטמאר, והיה גברא רבא וגם סבא, המשיך לנהוג כן, עד הסתלקותו של אביו זצ"ל, ולא ויתר כלום על מצוות כיבוד אב באופן נפלא כל השנים - כולן שוות לטובה.

וכשכבר אחז בפסוק האחרון של הפרשה נכנס אביו

הרה"ק ה'דמשק אליעזר' מוויז'ניץ ז"ע ישב פעם בערב שבת ועבר על הסדרה שניים מקרא ואחד תרגום, וכשכבר אחז בפסוק האחרון של הפרשה נכנס אביו הרה"ק ה'אהבת ישראל' מוויז'ניץ ז"ע ושאל אותו משהו. השיב לו ה'דמשק אליעזר' מיד ואח"כ התחיל שוב לעבור על הסדרה מההתחלה, כי הקפיד שלא להפסיק באמצע שעובר על הסדרה שמו"ה.

החסידיים שהיו שם התפלאו מאוד ושאלוהו למה הוצרך להפסיק ולהתחיל הכל שוב, וכי לא היה שייך שאביו ימתין חצי דקה עד שיגמור? השיב להם ה'דמשק אליעזר': "אם אבי צריך להמתין עבורי אפילו חצי דקה, מה שווה כל ה'שניים מקרא"."

(מתוך 'נועם שיח' - מכון אפריון לשלמה)

אפשר
לראות
שלושה
אנשים
מנהלים
שיחה, וכולם
מדברים
בו זמנית,
אנחנו חסרי
סבלנות
לשמוע
את הזולת,
במיוחד
כשמדובר
בילדים, אבל
זה בדיוק
תפקידו של
המלמד

המחנך הוותיק רבי יחיאל פציפיצי עם פירוור זיכרון מאביו המחנך הדגול רבי יוסף פציפיצי זצ"ל

יעקב א. לוסיגמון

הסברה, אבל אבא פיתח את הכישרון הזה והשקיע בו רבות. הוא היה מסוגל לשבת במשך כמה שעות על איזה קטע בגמרא, ללמוד אותו שוב ושוב, ולחפש אלף ואחת דרכים עד שמצא את הדרך הטובה והקלה ביותר שבה הוא יוכל להסביר אותו לתלמידים.

"כשאבא היה רוצה להמשיל משל, הוא היה בודק את המשל מכל צדדיו לבחון אותו אם הוא יבהיר מספיק את הדברים. אם המשל לא התאים, הוא חיפש משל אחר, שיפר ושרג. כשהוא נכנס למסור שיעור, הוא לא רק ידע היטב את החומר שהוא עמד ללמד, אלא הוא גם ידע בדיוק איך הוא להסביר את זה, באיזו דרך הוא יציג את השאלה, מה תהיה התשובה, אילו רמזים הוא ייתן לתלמידים המתקשים וכיצד הוא יפרוס לפניהם את התשובה.

"הוא מאוד הקפיד על דיוק בהגדרת הדברים. המגמה שלו היתה להפוך את הגמרא ללימוד קל השווה לכל. הוא תמיד היה אומר: "אם תדע מספיק טוב, תוכל להסביר את זה בצורה קלה". את היסוד הזה הוא ניסה להקנות לכל מי ששמע אותו, מה שפחות מילים! אם מסבירים מדי הרבה זה לא טוב, צריך שהסבר יהיה קצר וקולע. זה הנקודה הכי בולטת בגישה שלו, ובה הוא התמקצע במיוחד".

איטליה, בריטניה, הרוקו וגיברלטר

מסכת חייו של הרב פציפיצי היתה מרתקת ורבגונית. היא נעה בין יבשות ומדינות. הנדודים שנדד מאיטליה לארץ הקודש, היו רק השלב הראשון. בהמשך הגיע לאנגליה,

רבבות מילדי ישראל מרדת שחת רח"ל.

כדי ללקט פירוורים משולחן גבוה, ולהזריח מאורו של הרב פציפי על המחנכים בדור החדש, פנינו אל בנו ההולך בדרכיו, רבי יחיאל פציפיצי, מנהל ת"ת 'דרכי איש' בביתר, אשר למד את משנת החינוך הן אצל אביו זצ"ל, והן אצל גדול המחנכים החסידיים בדור הקודם, הלא הוא כ"ק מרן אדמו"ר ה'נתיבות שלום' מסלונים זצ"ל שלא רק שהעמיד תלמידים הרבה בעצמו, אלא גם יצק יסודות למשנה חינוכית סדורה וברורה, שרבים צועדים לאורה גם כיום, למעלה משני עשורים לאחר הסתלקותו.

אסטרטגיה לימודית

לפני כ-90 שנה נולד הרב פציפיצי באיטליה. הוא הגיע לארץ כילד קטן, כשברח עם משפחתו מאימתם של הנאצים ימ"ש, בהמשך למד בישיבת 'קול תורה', והיה לאחד מבכיריה. עוד בתקופה בה למד בישיבה, כבר החל להרביץ תורה בקרב בחורים צעירים ממנו, ומיני אז ועד יום פטירתו לא הפסיק להשפיע תורה ויראת שמים לכל סביבותיו.

"התחום שבו התייחד אבא יותר מכל היה תחום ההסברה", מספר בנו הרב יחיאל יבלחט"א. "הוא ידע להסביר דברים בצורה יוצאת דופן. גם הנושאים המסובכים והמורכבים ביותר, כשהיו נמסרים מפיו לתלמידים או לכל אדם באשר הוא, היו נשמעים כל כך פשוטים וברורים, שלא היה בכלל סיבה לחשוב שאולי מישוהו לא הבין אותם.

"זה אומנם מגיע מכישרון טבעי של כושר

מלאכת החינוך היא עבודה קשה שבמקדש, וכבר אמרו גדולים וטובים, שבדורות הנוכחיים הכל הפך להיות קל יותר, ורק דבר אחד הולך ונעשה קשה יותר ויותר: חינוך הילדים.

ובכן, בעידן שבו כל מלמד מתחיל כבר מחזיק בידו בתעודה של 'מחנך בכיר', וכשכל מנהל ת"ת כבר מפתח 'שיטה חינוכית' ו'שיטה מהפכנית', כמעט לא שמנו לב לדור של מחנכים אמיתיים, אנשי אמת, שכל מהותם היתה חינוך ילדי ישראל בדרך המסורה לנו מדור דור, ושלמרב הצער הקשישים שבהם הולכים בדרך כל הארץ, ולוקחים איתם את סודות החינוך הטהור שהנחילו לנו ולאבותינו לפני דור דורים.

אחד מאותם שרידי הנפילים אשר היו בארץ, הוא הג"ר יוסף פציפיצי זצ"ל שכינה כמפקח הארצי של החינוך העצמאי במשך למעלה מ-30 שנה, ושכל מי שהכירו העיד עליו כי הוא איש חינוך ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו.

בחודשים האחרונים נסתלק מעמנו רבי יוסף, שזכה להותיר אחריו אלפי תלמידים ותלמידי תלמידים, ובמיוחד הקים את עולה של תורה בצרפת, שם טיפח והכווין בעמל רב את מוסדות 'אוצר התורה', רשת תלמודי התורה שמפיצה את אור היהדות בכל רחבי צרפת.

אחרי שיצא לפנסיה מהחינוך העצמאי, במשך 17 שנה היה נוסע רבי יוסף פציפיצי פעמיים בשנה לצרפת, ושווה בה שבועיים ויותר, כשהוא היה מכתת רגליו מסניף אחד למשנהו, ועובר בכל סניפי 'אוצר התורה', עוקב מקרוב אחר המצב החינוכי, משוחח עם המלמדים ומדריך אותם בדרך הישרה, ואכן זכה להעמיד גידולים לתפארת ולהציל

"מה שאני כן יכול לומר ככה על רגל אחת, זה שאבא לימד אותי ומחנכים רבים אחרים, איך מוסרים שיעור בגמרא. הגישה שלו היתה שהשיעור אסור לו שייראה כמו הרצאה. ההוא חייב להיות באופן שמשלב את התלמידים בתוך השיעור.

"אם אנחנו באים לומר משנה, יש מחלוקת עד מתי אפשר לקרוא קריאת שמע. למה שלא נשאל את הילדים קודם מה דעתם? הרי התורה אומרת בשכבך, בזמן שהולכים לישון, עד מתי זה נקרא שהולכים לישון??? כל הלילה? רק בתחילת הלילה? מה דעתם? בוא נראה, מי שאמר שרק בתחילת הלילה, הצליח לכוון ממש לדעתו של רבי אליעזר שאמר עד סוף האשמורה הראשונה, מי שאמר עד הבוקר, הצליח לדעת רבן גמליאל, אבל רגע, למה אמרו חכמים עד חצות??? מעניין מאוד, הם סברו כמו רבי אליעזר או כמו רבן גמליאל??? בואו נלמד את המשנה ונראה..."

"אחרי כזה דיון בכיתה, הלימוד של המשנה ייראה אחרת. הילד הראשון שאמר כמו רבי אליעזר ירגיש מתקנות מיוחדת בלימוד, הוא קלע לדעת רבי אליעזר!!! הילד שאמר כמו רבן גמליאל ירגיש לא פחות טוב. בפעם הבאה ילדים אחרים יכוונו לדעת התנאים או האמוראים ופילו לדעת הראשונים והאחרונים, זה יחבר אותם, זה יאיהב עליהם את הלימוד, וייתן להם חשק ללמוד ורצון להצליח!

"באופן כללי, אחד הדברים הקשים לנו בדור הזה, זה להקשיב! אפשר לראות שלושה אנשים מנהלים שיחה, וכל השלושה מדברים בו זמנית, אנחנו חסרי סבלנות לשמוע את הזולת, במיוחד כשמדובר בילדים, אבל זה בדיוק תפקידו של המלמד, להקשיב, לשמוע, לשתף, לבדוק עם הילדים אם הם הבינו, איך הם מסתכלים על העניין, עד כמה ברור להם החומר שלמדנו איתם".

"לסיום אני רוצה לומר בשמו של אבי זצ"ל עוד נקודה אחת: הוא תמיד היה אומר למלמדים, אם יש לך תלמיד בכתה שמתקשה בקריאה, אל תמהר לשלוח אותו למורה מתקנת וכדו'. במקום זה, תקדיש זמן מההפסקה שלך לשבת אתו כל יום כמה דקות. עשר דקות ביום, אתה תראה שאחרי תקופה לא ארוכה הילד ירשום התקדמות משמעותית!!! לא צריך לחפש פתרונות בחוץ, קודם כל צריך להשקיע ולנסות לפתור אותן לבד".

למד בגייטסהד, התחתן שם, ובהמשך החל ללמוד הלכה והשקפה בסמינר המפורסם של גייטסהד. משם, גויס על ידי הנגיד הרב משה רייכמן, ללמד בסמינר לבנות בעיר טנג'יר שבמרוקו, ולאחר מכן היגר לגיברלטר, המובלעת הבריטית בשטחי ספרד, שם התמנה כרבה הראשי של גיברלטר, תפקיד אותו מילא במשך 13 שנה.

"הקהילה בגיברלטר היה בסכנת הכחדה רוחנית", מספר בנו בשיחה עם 'בית היין', "הם היו מנותקים- מיהדות באופן כמעט מוחלט, לא היו שם תלמידי חכמים, לא היה מי שימסור שיעורים פשוטים בגמרא ובהלכה בסיסית. בילדים שלהם נטמעו בין הגויים, וכמעט לא נותר זכר מאותה קהילה.

"אבא הגיע לשם והתחיל מאפס, הוא הקים שיעורים, טיפל במקווה הטהרה, הסדיר את ענייני הכשרות והעמיד את הדת על תילה.

"במיוחד הוא השקיע בדור הצעיר ויצר שם אווירה של רצון להשתפר ולהתחזק ברוחניות. ואכן, צלחה דרכו ומאז ועד היום יש שם קהילה יהודית פורייה ואיכותית, כל הנערים היהודיים יוצאים ללמוד בישיבות באנגליה או במקומות אחרים, הבנות לומדות בסמינר יהודי ומקבלות חינוך תורני. לדעתי יצאו משם כבר 800 או 900 בחורי ישיבה שהקימו בתים לתפארת מאז ועד היום, הודות לפעילות.

"גם אחרי שחלפו 13 שנות כהונתו כרבה הראשי של גיברלטר, כשעלה לארץ הקודש והשתקע בה, המשיך אבי מורי לנהל את החיים הרוחניים בגיברלטר. הוא היה עומד איתם בקשר טלפוני רציף ומגיע לביקורים. היו לו שיעורים בחברותא דרך הטלפון עם יהודים מגיברלטר, אחד מהם המשיך ללמוד אתו בקביעות עד החודשים האחרונים, חברותא טלפונית שהחזיקה מעמד עשרות שנים.

דבריהם הם זכרונם

אנו מבקשים מהרב יחיאל פציפיצי 'בלחט"א שייתן לנו גם כמה כללים או עצות שלמד מאביו בנושא חינוך הילדים: "האמת שזה מאוד קשה לקפל את המורשת שלו לכמה כללים ועצות", הוא מודה, "בעיקרון יש חומר שהוא עצמו כתב למלמדים ברשת 'אוצר התורה' בצרפת, אני מקווה להשיג את זה, כי שם באמת אמורים להיות כללים מסודרים שאולי חלקם מתאימים ספציפית למצב בצרפת, אבל ייתכן שיבואו לעזר גם כאן בארץ הקודש.

**”כשאני רואה ילד
שהולך בדילוגים
וקפיצות, אני יודע
שמדובר בילד נורמלי. ילד
שהולך תמיד רגיל ונינוח,
בלי לקפוץ או לחפש משוכות,
מבחינתי הוא לא ילד רגיל...”**

הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א על הזכויות והחובות בחינוך הילדים

הבן שלך מצוין", הארתי פנים לאבא אחד. והוא שאל בזהירות אם הוא לא מפטפט לפעמים בשיעור, כמנהגו מימים ימימה.

"הוא מקשיב ומשתתף מצוין, מבין היטב את הנלמד. וכן, הוא לפעמים מפטפט. אני גוער בו, כמובן, כדי להפסיק את הפטפוט. אבל אני זוכר שפעם גם אני הייתי בחור בישיבה קטנה וצריך לזכור שזה לא סוף העולם" ... עניתי לו.

"הבן שלי חזר משבת הגיבוש בצפת, אליה נסעתם עם בני הישיבה", אמר לי בצער אבא, תלמיד חכם מופלג לפני שנתיים, "ונראה שכל מה יצא לו מהשבת, זה לא השיעורים, החברותנות והדרשות, אלא תמהונים שפגשתם ליד קבר הב"י, הפנצ'ר של גלגל האוטובוס והריקודים בליל שבת של 'לכה דוד' בנוסח צפת" ...

לא היה גבול לשמחתי: "אם כך אז השגנו את מטרתנו!!", הסברתי לו, "הרי גם בישיבה באלעד יכולנו ללמוד בהתמדה. כל מה שלקחנו את הבחורים לצפת, עם כל העמל וההוצאות והטרחה המרובה, נועד כדי שהם יחוו חוויות חדשות ולא רגילות, וכך הם ישובו לישיבה עם מטען של סיפורים ותחושות, יהודים חדשים, ניגונים לא מוכרים ופנצ'ר אחד בגלגל. ניקינו להם מעט את הראש, הרפינו את מוחם וגופם, באווירה תורנית חמימה, כך הם ישובו ללמוד טוב יותר את הסוגיות הבאות" ...

"הבן שלי לומד טוב כל השבוע, אבל בליל שבת הוא בקושי קורא 'שנים מקרא' ומיד נרדם. הוא לא יכול ללמוד יותר בלילות השבת החורפיים הארוכים?", תוהה אב מתוסכל. "הבן שלי לא לומד שום מסכת נוספת מחוץ לסדרי הישיבה. אין לו שום 'מושגים' בידיעת התורה", מתעצב על ליבו אבא אחר, ואני מסביר: "הבן שלך מגיע לישיבה בשבע בבוקר ושב הביתה בתשע וחצי בערב. הוא לומד סוגיות קשות וגם נבחן

בכתב
ע ל
ה ע י ו נ

והבקיאות בכל שבוע. נו, מה לעשות, בליל שבת הוא עייף" ...

"הוא עוד ילמד הרבה מסכתות, לא צריך לדאוג. הוא

בסך הכל פיצקאלע, בחור צעיר לימים. יש בחורים שרוכשים את החשק ואהבת רכישת התורה בגיל צעיר יותר. אחרים בגיל מעט יותר מאוחר" ...

אם נצפה מילדינו להתנהג תמיד כמו מלאכים, אנחנו צפויים לאכזבות ולתסכולים תמידיים. לא כדאי לנו לצפות מהם שלעולם לא יחטפו אחד לשני משחקים ללא רשות, או שתמיד יישבו רגועים ושלווים במהלך כל סעודת השבת הארוכה, ויקשיבו בנימוס לסיפורי פרשת השבוע של מנחם ונחמי מהגן, לוורטים של מושי וחיים מהחיידר, לחידון של רבקי מכיתה ו' ולדרשה של אבא על פרשת השבוע.

והאמת היא, ככל שזה נשמע לנו מפתה, אנחנו לא באמת רוצים שילדינו יתנהגו כך. אנחנו רוצים שהם יהיו אנשים אמיתיים, בני אדם ייחודיים, עם טווח רחב של רגשות ומחשבות, עם כוחות וחולשות. אנחנו רוצים לעזור להם לנתב את המרץ שלהם לערוצים מועילים, ואנחנו רוצים להתענג מהאנרגיות, מהשמחה והשובבות שלהם. הלא כן?! ...

"לפי דעותיו ומידותיו של הבן, יתנהג עמו האב באופן שלא יחטא. ואם חטא, ימהר האב למחול לבנו לבל יענש בסיבתו. ולא ידקדק כל כך עם בניו. ופעמים יעשה עצמו כחרש לא ישמע, וכאילו אינו רואה. ולפעמים יבטל רצונו מפני רצונו, וזה כלל גדול לרוצה לזכות את נפשו ואת נפש בניו" (פלא יועץ).

מימות השבוע למטרת הרבצת תורה או מטרת נעלות אחרות, הוא היה דוחה את ההצעה על הסף, שכן את חלקו של האב בבית ובחינוך הילדים הוא ראה כחובה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים בלבד. חובה הקודמת לכל שיקול אחר" (אורחות ה' ב' ת, שם).

והאמת היא, ככל שזה נשמע לנו חפחה, אנחנו לא באמת רוצים שילדינו יתנהגו כך. אנחנו רוצים שהם יהיו אנשים אמיתיים, בני אדם ייחודיים, עם טווח רחב של רגשות ומחשבות, עם כוחות וחולשות. מהשמחה והשובבות שלהם. הלא כן?!...

המריבות עם הילדים מתישות אותנו.

"ואברהם זקן, א"ר יהושע בר נחמני: הזקנה קופצת על האדם מפני היראה, ומפני כעס בנים..." (תנחומא, חיי שרה). לא תמיד הילדים אשמים. הרבה פעמים יש לנו ציפיות גבוהות מדי.

פעם שוחחתי עם אחד מגדולי ישראל, שאמר לי בתוך דבריו את המשפטים המחכימים ביותר: "כשאני רואה ילד שהולך ברחוב בדילוגים וקפיצות או דרך טיפוס על גדרות, אני יודע שמדובר בילד נורמלי. אבל כשאני רואה ילד שהולך תמיד רגיל ונינוח, בלי לקפוץ או לחפש משוכות, מבחינתי הוא לא ילד רגיל... ילדים הם קופצניים ושובבים מטבעם, כך עליהם להתנהג..."

ילדים וילדות נורמליים הם אלו ששוכחים מדי פעם את המחברת בבית, שנעצרות לפעמים לדבר עם חברה ושוכחות את עצמן, וכן, כאלו שרבים עם אחים ואחיות שלהם בצעקות וצווחות ואפילו בהרמת ידיים. נכון, צריך לחנך ולטפל. אך הכל בפרופורציות. בל נשכח שלא מזמן גם אנחנו היינו ילדים ו...!

(יתד נאמן י"ז בשבט תשע"ט)

"דווקא הקשר העמוק בין אבות וילדים, הוא המכוון את הילדים אל דרך ד'. אי לזאת, חייבים לשמור על הקשר הטבעי הזה לבל ינתק לעולם. הא כיצד? אסור לאדם להטיל אימה יתירה בתוך ביתו, כי הרבה קלקולים באים על ידי רוב מורא. אין לך דבר המקלקל את היחס הלבבי בין אבות לבנים, כמו רוב מורא. כשהילדים עוד רכים, על האבות לדאוג ליום שבו יעמדו על דעתם, פן חס ושלום מהתקבץ רשמים שליליים מרוב פחד והטלת אימה בבית, יבעטו בהוריהם וילכו לדרכם" (הגר"ש וולבה זצוק"ל).

ילדינו אמורים לכבד אותנו כצו התורה ואנו מצווים לחנכם לכך. אך גם אנו, כהורים, צריכים לחוש שתפקיד ההורות שלנו הוא חובה ולא רק זכות. וכך הורה רבנו הגדול רשכבה"ג בעל אבי עזרי זיע"א (אורחות הבית, עמודים ריג-רטז):

"עלינו לזכור כי מקצוע ההורות לא רק זכות יש בו אלא גם חובה ואחריות גדולה לחנך את הבנים והצאצאים כפי רצון התורה והקב"ה, כשחובה להעניק את ההשקפה הטהורה ולהביאם לידי כך שתהא השלחבת עולה מעליה, ושיהיה כל חפצם אך ורק לעשות רצון קונם באהבה. לפיכך סבר רבנו כי אחד מתפקידיהם היותר נכבדים של האב והאם הינו להעניק לבניהם בית חם ואוהב וסביבה תומכת וזאת על מנת שבסיס זה יאפשר להם למצוא בתוכם פנימה את הכוחות הנדרשים לשם ההתעלות וההתגברות על המפריעים השונים. ההורים אשר אינם עושים כן, היה רבנו אומר, הרי הם גורמים בידיים לאבד את נפשם של בניהם ובנותיהם אם לא בטווח הקרוב, הרי שבשלב מאוחר יותר".

"רבנו מרן הגרא"מ שך זיע"א הוסיף ואמר: "תפקידם כהורים בבית הוא לנהוג עם בניהם בשיא האהבה ולבוא לקראתו בכל דבר שניתן. תקנו לו כל צרכיו, תכינו אוכל כראוי וכן הלאה. אך לחינוכו אל לכם לדאוג. זהו כבר תפקידה של הישיבה ושל המשגיח וחזקה עליהם שיעשו מלאכתם באמונה. את התוכחה הניחו למשגיח. הבית לעומת זאת חייב להקרין חום שאם לא כן עלול הבחור הצעיר לחפש את החום החסר לו במחוזות אחרים!!".

... "ואמנם רבינו ייחס משקל רב לתפקידם של ההורים בבית, תפקיד אשר ערכו רב ביותר, כאשר הוא מתבצע בדרך הנכונה כאמור. כאשר פנו אליו אברכים והתייעצו עמו בדבר אפשרות לעזוב את הבית לחלק

**לעולם
אל תגידו
לילד: אתה
לא תבין!
זה לא
בשבילך!
זה יותר
מדי מסובך
עבורך!
אתה לא
תצליח
ללמוד כל
כך הרבה!**

תובנות בשדה החינוך, להורים ומחנכים

הרב אייזיק רוזנבלום

פגשתי אותו לפני חודשים אחדים, הוא אברך כבן שלושים, וכשהוא נבון מאוד הוא אמר לי: "אני לא יודע איך להתחיל", הוא סיפר לי, "אני אברך כולל כבר למעלה מעשר שנים, כל ימי גדלתי בין החכמים, זכיתי ללמוד עשרות מסכתות ולהיבחן עליהן בהצלחה מרובה ב"ה, אבל אני לא מצליח להבין אפילו לא 'תוספות' אחד! עוצה לי עצה ועזור לי איך אוכל להתגבר על הקושי הזה...".

זה היה נשמע ממש מופרך... פתחתי גמרא במסכת ביצה שבדיוק נלמדה אז ב'דף היומי', הצבעתי על תוס' אחד, קצר מאוד, וקל מאוד להבנה... "את התוס' הזה אתה לא מבין?", שאלתי אותו. הוא הסתכל, חשב 20 שניות והרים את העיניים: "את זה אני כן מבין... אבל את זה (הוא הצביע על תוס' ארוך) אני לא מעז אפילו להתחיל ללמוד...".

לא אלאה אתכם במו"מ שהתנהל בינינו, עד שלבסוף הצלחתי לשכנע אותו שהוא דווקא כן יודע ללמוד תוס'. הבעיה שהוא לא יודע את זה שהוא יודע... כלומר, מלכתחילה הוא ניגש לתוס' כאילו היה זה טקסט קבלי קדום שנכתב בחידות וברמזים, ואין לו שום סיכוי להבין אותו אם לא תרד לו הארה מיוחדת מהשמים.

החלטתי ללמוד איתו תוס' ארוך, שמנו בצד נייר, כתבנו את השאלה הראשונה, ציינו את ההוכחה שמביא תוס' לדבריו, שתי תשובות, שאלה על אחת מהן, דחיית השאלה ולבסוף עוד שיטה שלישית שמגיעה בשתי השורות האחרונות... קל, פשוט, אין שום בעיה להבין את התוס' הזה.

ניסינו אחר כך תוס' אחר, במסכתא אחרת, וגם אותו צלחנו בלי קושי מיוחד, בחסדי שמים. המשכתי לעבוד אתו על זה במשך תקופה, עד שהביטחון העצמי נבנה אצלו, הוא מסוגל להבין תוס'. מעכשיו החיים שלו בכולל נהיו הרבה יותר מעניינים...

***

הסיפור עם האברך הזה הוא לא יחיד. נכון שבמקרה הספציפי הזה הוא התקשה להבין תוס', דבר שלא קורה לרוב האברכים שתורתם אומנותם. אבל העיקרון הזה נכון לכולנו.

לא מזמן למדנו ב'דף היומי' (במסכת ראש השנה) את הסוגיא של עיבור השנה, כשנופלת תקופת ניסן אחרי ט"ז ניסן וכו'. אני מכיר וכמה וכמה אברכים חשובים וברי אוריין, שכשהגיעו לשם הם פשוט קראו את המונחים והמושגים הללו כאילו היו מעין שמות של מלאכים שאותם יש לקרוא בלי להבין, ואסור אפילו להגות אותם בפה.

מה זה תקופה??? הם לא יודעים, הם אפילו לא רוצים לדעת, כי זה משהו שקשור לגרמי השמים וזה נורא נורא מסובך. כדי להבין מה זה תקופה צריך להרחיק נדוד עד בני ברק, לתאם תור עם הרב מרדכי גנוט, לשבת חצי שעה ולהנהן בראש בלי להבין כלום, ולחזור הביתה מתוסכלים.

האברכים הללו הם עמלי תורה אמתיים, אברכים שיושבים והוגים בתורה במשך 14 ו-16 שעות ביממה, אין להם שום דבר בעולמם חוץ מלימוד הגמרא ובכל זאת, יש חלקים בש"ס שמבחינתם הם מחוץ לתחום, זה 'הלכתא למשיחא'.

האמת היא שמדובר בעניין מאוד פשוט, לא צריך מומחים ולא צריך שום דבר. היום הכי ארוך בשנה מכריז על תחילתה של תקופת תמוז, היום הכי קצר מתחיל את תקופת טבת, ובתוך יש שני ימים שבהם היום והלילה שווים בדיוק, זה שבקיץ שבאביב מתחיל את תקופת ניסן וזה שבסתיו מתחיל את תקופת תשרי...

זה כזה מסובך??? לא. אלא מה, כשמתחילים להראות ציורים של שמש וירח, היחס שלהם מול כדור הארץ, הזווית בה נעה החמה והאופן שבו נשקפת אליה הלבנה, המוח מתחיל להתבלבל ולעשות סלט של מושגים ומנחים, עד שאנחנו בטוחים שאין לנו סיכוי להבין את הדברים לעולם.

**

לכל אחד מאתנו יש מעין 'תקרת זכוכית' בלתי נראית שנמצאת מעל ראשו, ושהוא בטוח שהוא לא יכול להתרומם מעבר לה. לכל אחד התקרה נמצאת בגובה אחר, אחד בטוח שהיא נמצאת ממש מעל הראש, וברגע שהוא רק ירים את הראש הוא יקבל חבטה הגונה. יש כאלו שחושבים שהתקרה מרחפת שני מטרים מעל ראשם, ואחרים חושבים שהיא במרחק של חצי קילומטר...

אבל האמת היא שהתקרה הזאת לא קיימת, ואת זה חשוב שנפנים ונדע. כל אחד ואחד יכול להעפיל לגבהים עצומים, גם בגשמיות ובעיקר ברוחניות.

צריכים לדעת, להאמין ולהפנים: וידעת היום והשבות אל לבבך", שאין שום גדר או גבול שמונעת מהאדם להתפתח. כל אחד יכול להשיג הרבה הרבה יותר ממה שנדמה לו.

יתירה מזאת, כשמדובר ברוחניות, יש סייעתא דשמיא מיוחדת. יש גמרא בסנהדרין צט שאומרת שאדם שעמל ומתייגע בתורה, התורה עומלת עבורו, ורש"י מסביר שהיא מתחננת לפני קונה שיש לה לאותו אדם טעמי תורה וסדריה!!! לא מדובר במשהו ששייך ליחיד סגולה, מי שעמל ומתייגע זוכה לסייעתא דשמיא מיוחדת בלימודו, וככל שהיגיעה גדולה וממושכת יותר, כך גם הסייעתא דשמיא גדולה יותר.

**

למה אנחנו מדברים על זה הפעם???

כי המאמר הזה פונה להורים ולמלמדים, והדבר חשוב עד מאוד שנהיה מודעים לכך.

הורים יקרים, מחנכים חשובים: חוסו על נפשות ילדיכם, ואל תגרמו להם לדמיין שיש להם תקרת זכוכית במרחק של שני סנטימטר מהראש שלהם.

לעולם אל תגידו לילד: אתה לא תבין! זה לא בשבילך! זה יותר מדי מסובך עבורך! אתה לא תצליח ללמוד כל כך הרבה!

כן צריך לכוון את הילדים, לווסת את המאמצים שלהם, לגרום להם לצעוד בצעדים בטוחים ובקצב שהם יכולים לעמוד בו, אבל אסור להפחיד אותם ולגרום להם לאבד את האמונה בעצמם וביכולות שלהם.

אדרבה, הורים צריכים לפתח בלב ילדיהם שאיפות ואמונה שהם מסוגלים להשיג את מבוקשם. הורים צריכים ללמד את הילדים לנסות, להתקדם, להעפיל, לחתור מעלה מעלה, ובעזרת ה' לראותם עולים ומטפסים בבטחה במעלה המשעול העולה בית א-ל.

הבן שלך אוהב לנצח!

מה אנחנו יכולים
ללמוד מהגאון
חובב השחמט

מאת: הרב מיכאל ספראי

מה אנחנו יכולים ללמוד מהגאון הובב השחמט

מאת: הרב מיכאל ספראי

בכפר קטן אי שם ברוסיה התגורר ילד שמבחינה חיצונית היה נראה כמו כולם, אביו שהיה חובב שח-מט מובהק לימד אותו כבר מגיל ארבע את כללי המשחק, ולאחר תקופה קצרה שם לב האב שבנו מנצח אותו פעם אחר פעם, וממשחק למשחק מהירות הניצחון רק הלכה וגברה.

ביקש האב משאר חבריו, שגם הם חובבי שח-מט לא קטנים להתחרות מול בנו, והפלא ופלא הבן ניצח את המבגרים בני הכפר אחד אחרי השני, כל בני הכפר הגאון בפלא המהלך ביניהם, ולגאוותו של האב לא היה גבול.

שמועה הגיעה לאוזניו, שבעיר המחוז הסמוכה מתגורר לו ישיש אחד שבעצמו שחמטאי רב אומן, והשמועות אמרו שלפני עשרות שנים היה מאמנו של אלוף העולם עוד לפני שנתפרסם וזכה בתחרויות.

לכבוד יום הולדת שש, החליט האב לקחת את בנו אל אותו ישיש כדי שיוכל לחוות את דעתו אל כישרונותיו של הבן.

אחוז התרגשות היה האב כאשר הגיעו אל דלתו של בית צנוע, ולאחר נקישה מנומסת פתח הישיש את דלת הבית והאזין ברצינות ובקשב רב לאבא המספר אל כישרונותיו הברוכים של בנו.

הישיש ניגש אל הארון בסלון, פתח את אחת מדלתות המזנון והוציא לוח שחמט מהודר והניח אותו על השולחן. בכובד ראש פתח הישיש את מגירת השולחן והוציא סט כלים שחורים ולבנים, כאשר הוא מניח לפני הילד את הלבנים, ומתחיל לסדר את הכלים השחורים. הילד במהירות סידר את שורת החיילים והניח את שאר הכלים בריבועים המתאימים, והתבונן בישיש מניח רץ אחרי סוס וחיל פשוט לאחריו בתנועות עדינות ואיטיות.

המשחק החל... כבר לאחר מספר מהלכים היה ניכר לעין יתרונו של הילד, אולם הישיש המשיך להתנהל באותו קצב שוקל בכובד ראש את המהלכים שלפניו, לא עברו דקות ארוכות והילד הכריז בקול ובהתרגשות מהולים על שח מט, השמחה נשמעה היטב בקולו, עיניו של האב קרנו מאושר. הזקן הנהן בראשו וקיבל את ההפסד באותו כובד ראש בו הוא ניהל את כל המשחק.

שאל האב את הזקן בעל הנסיון שראה נכוחה את כישרונותיו של הילד: "האם לדעתך בני יוכל להתפתח ולהיות מאלופי עולם בשח מט?" הישיש העווה את פניו והשיב: "לא נראה לי".

האב עמד משתאה: "האם הכישרונות הבולטים של ילד כה צעיר לא יכולים להיות גורם שיקח אותו הכי רחוק שאפשר עד הכתרה עולמית בלתי מעורערת כאלוף". הזקן הניד את ראשו באיטיות והשיב: "כדי להצליח בשח-מט צריך לאהוב את המשחק, בנך לא מגלה שום סימני אהבה למשחק, בנך אוהב לנצח!"

ועכשיו בוא נקח את זה אלינו אל שפת המעשה. כאשר אנחנו רוצים שילדינו ילמדו כראוי עלינו לשנן ולהבין, כי כאשר לומדים גמרא אין לנו את הרצון לנצח, אין לנו עניין לסמן וי ולדעת שסיימנו את הסוגיה או את התוספות. אנחנו לומדים ומתחברים לגמרא ונהנים לחוות את הדרך רצופת הכישלונות ואי ההבנות, שלושת או ארבעת הפעמים הראשונות שלא הבנו, או שתפסנו אותנו בטעותנו הם אינם כישלונות, הם המדרגות בהם אנחנו עולים כדי להגיע ליעד לאהוב את התורה ולהתחבר אליה.

דברים שאוּלֵי לא ידעתם

על העצה שנתן ראש ישיבת מיר
לילד בן ה-9 שפחד בלילות

על כוחה של האם בחינוך בניה

על המקובל האלוקי,
רבי ישראל אבוחצירא זיע"א

על הסגולה שבראיית
חוטי הציצית

כוחה של האם בחינוך בניה

1.

במדרש שמות רבה (פכ"ח ב) דרשו, "בית יעקב אלו הנשים". ומבאר רבנו בחיי, שצוה הקב"ה לדבר תחלה אל הנשים, כדי למשוך ליבן של הנשים לתורה ולמצוות, מפני שהאשה היא סיבה וגורם לתורה, שהיא מצויה תמיד בבית והיא מרחמת על בנה בכמה מיני געגועין ויכולה להמשיך את הנער מנעוריו לבית המדרש ללמוד תורה, וגם כי יזקין הנער לא תסור ממנו אהבת תורה שהשרישה בו אמו.

2.

באגרת התשובה (אות עט) לרבנו יונה ז"ל כתב בזה הלשון: "תהא האשה זהירה להתפלל ערב ובקר וצהרים, ובסוף תפילתה יהא עיקר תחנוניה על בניה ובנותיה שיהיו יראי שמים ושיהיו בניה מצליחים בתורה, כי עיקר זכותה של אשה לעולם הבא, שבניה עובדים להשי"ת ועושים רצונו ויראים אותו, וכשהיא בבית עולמה ובניה יש בלבם יראת שמים ועוסקים בתורה ובמצוות, נחשב לה הדבר הזה כאילו היא בחיים ועושה כל המצוות, והיא במעלות עליונות לעולם הבא".

3.

בספר 'החפץ חיים חייו ופעלו', מסופר, שבשנת תרפ"ד מצא הרב ר' מרדכי דב ז"ל, חתן אחותו של החפץ חיים, בבית חמותו, ספר תהלים שהיה שייך לאמה, ומסרו לה'חפץ חיים' כיון שהיה שייך לאמו. כאשר ראה ה'חפץ חיים' את התהלים, לקחו בידיו ונשקו בהתרגשות, ובדמעות בעיניו אמר לסובביו: "אין לכם מושג כמה דמעות שפכה אמי זכרונה לברכה בספר תהלים זה יום יום. בטרם בוקר היתה שופכת שיש ומתפללת לה' שיגדל ילדה ליהודי ישר וטוב".

4.

בספר 'דעת משה' (פרשת תרומה) בשם אביו הרה"ק בעל 'עבודת ישראל' מקאזניץ זי"ע, שאמו של הרה"ק רבי שמואל קוידנובר זצלה"ה לא ידעה להתפלל כלום, אמנם בשעת הדלקת נרות שבת היתה מתפללת בלשון רוסית ואמרה: "יהי רצון שיהא בני שמואל תלמיד חכם". ואכן נתקבלה תפילתה במרומים וזכתה לבן גדול הדור שהאיר עיני ישראל בתורה.

5.

וכתב רבנו בחיי, שראוי לאשה להתפלל להשי"ת ולבקש על בנים הגונים וצדיקים בשעת הדלקת הנר של שבת, כי התפלה יותר נשמעת בשעת עשיית המצוה, ובזכות נר שבת שהוא אור תזכה לבנים

בעלי תורה הנקראת אור. ודברי רבנו בחיי אלו מובאים במגן אברהם (או"ח סימן רסג ס"ק יא).

(מתוך 'אוצר פלאות התורה', מהגאון ר' זאב (וואלף) זיכערמאן שליט"א)

ריש חתיבתא של ישיבת "אביר יעקב" בגיל 16!

5 דברים שאולי לא ידעת על המקובל
האלוקי, רבי ישראל אבוחצירא זיע"א

ביום ד' בשבט - חל יום פטירתו של הסבא קדישא, המקובל האלוקי רבי ישראל אבוחצירא זיע"א, ה'באבא סאלי'.

1.

ה'בבא סאלי' נולד בא' בתשרי - ראש השנה בשנת תר"ן בעיירה ריסאני, בתפילאלת שבמרוקו, לאביו המלוב"ן רבי מסעוד זיע"א, ולאמו, הרבנית הצדקת מרת עישה ע"ה לבית משפחת בן חמו.

כבר משחר ילדותו ראו הוריו שיש בו נשמה גבוהה מעל הטבע, ולכן מרגע שנולד הביא אביו קבוצת תלמידי חכמים שיעמדו בפתח חדרו של הילד וילמדו תורה ללא הפסקה עד זמן הברית. כבר מילדותו שמרו עליו הוריו בשמירה יתירה, כי ידעו שיגדל ויהיה למאור ישראל, ומסופר כי אמו הצמידה את עריסתו לקיר בית המדרש, שדברי התורה ייקלטו באוזניו בעודו רך בשנים.

ציציותיו. הזדרזו הילד ושלף בבהלה את ארבע כנפותיו שהטמינם מתחת לבגדיו. הוכיחו רבנו זי"ע בנועם: "אמור יינגעלע, כלום הנך מתבייש בציציות שלך? הלא זו תפארתנו". אח"כ הוסיף ואמר למלווהו בבדיחותא, שבדבר הזה מקנא הוא ביהודים הליטאים, שלובשים מעיל קצר וחוטי הציצית נראים מתחתיו בכל זמן שהוא, ומקיימין בהידור 'וראתם אותו'. אגב, רבנו זי"ע נהג אפילו באמצע הלימוד להביט כפעם בפעם על חוטי הציצית ולהחזיקם בידו, כדאיתא במדרש פנחס שזו סגולה ליר"ש ('ויחי יוסף').

4.

תועלת גדולה לנשמה, סגולה לפרנסה וליראת שמים בספר טעמי המנהגים (עיניי אות יג, בהערה) כתב בשם עטרת זקנים (סימן ח) זי"ל: "צריך אדם להסתכל בציצית, והיא תועלת גדולה לנשמה שלא יזדמן לידו חטא". והוסיף על כך בקונטרס אחרון (שם אות ה): "בספר כתב יושר כתב בשם האר"י ז"ל שצריך בכל רגע להסתכל בציצית וכו', ויעיל מאד להביא לאדם יראת הרוממות, ויעיל מאד לפרנסה בסוד הכתוב 'עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו'".

5.

המעביר חוטי הציצית על עיניו - סגולה שלא לבוא לידי סימיו עיניים באליה רבה (הלכות ציצית) כתב: "מנהג כשקורא פרשת ציצית להעביר הציצית על עיניו, כי המעביר אותו על עיניו מובטח שלא יבוא לידי סימיו עיניים, וזה הפירוש של הפסוק 'והיה לכם לציצית', דקשה, פשיטא דחוטין הם לציצית. אלא הכי - שיהא לכם להסתכלות. כי 'ציצית' מלשון הסתכלות, מלשון הכתוב 'מוציץ מן החרקים'. גם הוא טוב להשגה גדולה ומביא לידי יראה, כי ראי"ה אותיות ירא"ה. גם הסתכלות בכנף של ציצית טוב להסיר הכעס, כי כנף גימטריא כע"ס עכ"ל.

(מתוך גליון 'חכו ממתקים'; ועוד)

העצה שנתן ראש ישיבת מיר לילד בן ה-9 שפחד בלילות

5 דברים שאולי לא ידעת על הסגולה שבראיית חוטי הציצית

1.

מדוע המלומדים היו אוחזים בציצית כשהוצרכו להעניש תלמיד

סיפר הרה"ק ה'שפע חיים' מצאנז זי"ע: זכורני מימי ילדותי, כשרצה מלמד להעניש ילד היה תופס את הציצית ומכה קלות על גב הילד, והיה די בעונש זה שהילד יתבייש ויזכור זאת לזמן ארוך. בעצם הדבר שהיו המלומדים מכים קלות דווקא עם הציצית, אפשר לומר טעם על פי המובא מהאר"י הק' (פרי עץ חיים פרק כו) שסגולה לבטל הכעס על ידי מצוות ציצית. וכיוון שהמלומדים היו צריכים להעניש קצת את הילד, לא רצו לעשות זאת מתוך כעס, לכן אחזו בציצית כדי שיענישו מתוך ישוב הדעת ולא ח"ו בלב רגז.

2.

העצה שנתן הגרנ"צ פינקל לילד בן ה-9 שסבל מפחדים

מצאנז שראיית חוטי הציצית סגולה נפלאה להינצל מפחד. כה סיפר ראש ישיבת מיר הגרנ"צ פינקל זצ"ל: "פעם נגש אלי אברך מבני הישיבה עם ילדו בן ט' שנים, וסיפר לי שבנו פוחד בלילות. שאלתי לילד מדוע פוחד, והשיב לי שאינו יודע. אמרתי לו שיתבונן בציציותיו ויראה שהן מוטלות כנגד ארבעת צידי גופו, והטעם לזה הוא, שהציצית שומרת על האדם ומגינה עליו מפני המזיקים, ולפיכך בכל עת שיפחד, עליו להביט בציצית ולהיזכר שהיא שומרת עליו. ואכן עצה זו הועילה לו".

3.

"בדבר הזה אני מקנא באלו השובשים מעיל קצר" ... האדמו"ר בעל 'ויחי יוסף' מפאפא כשהלך פעם לביהמ"ד נתקל בילד מילדי הת"ת ושאלהו היכן

2.

כבר בהיותו בן שש, היה רבנו מעוטף בצעיף. הוריו הקדושים כיסו את פניו בעת יציאתו מן הבית, שלא ייכשל חס ושלום במראות אסורים, וכך היה רבנו שקוע כל כולו בתורה ותפילה וקדושה.

3.

בעודו רק בן שש עשרה - כבר נתמנה לריש מתיבתא של ישיבת "אביר יעקב". לאחר 3 שנים, אחר פטירת אביו הגדול, רבי מסעוד, הוכתר כראש הישיבה. רבינו היה פוסק הלכתי עצום, וסמכות ההלכתית העליונה בכל רחבי מרוקו. הוא הסתיר מעיני כל את גודל שקידתו בתורה ואת גדולתו וידעותיו בפרד"ס התורה.

4.

רבינו נהג בקדושה עילאית, בצומות ובסיגופים. כבר מגיל בר מצווה החליט רבינו לצום תענית הפסקה, (ממוצש"ק ועד ערב שבת), וכך לא אכל ולא שתה מבלי שבני ביתו ידעו על כך. יום-יום, בקיץ ובחורף, היה רבינו טובל במקווה. לפעמים היו המים קפואים והיה צריך לשבור את גזיזי הקרח, וכל זאת לא מנע ממנו את טבילת הטהרה. הטבילה הייתה נעשית בייחודים ובכוונות. שעתים-שלוש שעות שינה היו מספקות אותו...

5.

"בבא סאלי" פירוש: האב המתפלל. ואכן רבינו היה אבי התפילה של עם ישראל, בכל שנות חייו מסר עצמו עבור עם ישראל, כאב את כאבם ובכל צרתם לו צר. סיפורי מופת רבים מספור, מתגלגלים על ניסים וישועות שאירעו מכוח תפילותיו, מכל שכבות הציבור נהרו אליו לאלפים ורבבות. את כולם קיבל בסבר פנים יפות, הקרין מלוא אהבתו, שפע ברכות וישועות הוריק עליהם מעמקי ליבו וברכותיו הקדושות לא שבו ריקם, תמך באביונים ואלמנות, חיתן יתומים ויתומות, לכולם היה כאב רחום וחנון.

לפני פטירתו הצליחו מקורביו לקלוט את המילים: "תהא הליכתי ככרה לצרות עם ישראל".

ציונו הקדוש בנתיבות מהווה מוקד תפילה לכלל ישראל, ומדי שנה פוקדים את הקבר כרבע מיליון איש.

הצטרפו גם
אתם וקבלו
ישירות למייל
שלכם
את מגזין אחינו
לחינוך ותורה
'בית היין'

לחצו כאן

או שלחו מייל לכתובת
dirshu@dirshu.co.il